

כלבי רוח רוסים – אסיאתיים

ד"ר מריקה סטנובוי

שטחה של ברית המועצות לשעבר, או האימפריה הרוסית הקודמת, מאד גדול ורחב. גם היום חיים הרבה תושבים באותו אורח חיים מסורתי שבו כלבי ציד הם חלק חשוב ובלתי נפרד מחייהם. גם היום קיימים אזורים מרוחקים שהציביליזציה לא הגיעה אליהם, ואינטרנט נשמע כמו מדע בדיוני באזורים מוכי עוני אלו. הקינולוגיה כפי שאנחנו מכירים אותה, עם תערוכות כלבים, תעודות יוחסין ומועדוני גזע נוסדה בערים. כלבי הרוח הרוסים חיים ועובדים בערבות ובמדבריות, הרחק מהערים ומהעולם המודרני. גם בריה"מ לשעבר היתה מבודדת פוליטית משאר העולם, וגם היום קשה להגיע לאותם אזורים מבודדים.

ברצוני להבהיר כבר בתחילה – אינני מתכוונת לדבר על הבורזוי הרוסי המוכר *Borzaya Russkaya Psovaya*, גזע זה, הצפוני ביותר בין כלבי הרוח פותח ונבחר על ידי מגדלים בבתי גידול גדולים למטרת ציד מושלם, וסגנון הציד שלו שונה מסגנונם של קבוצת כלבי הרוח הקדמוניים רוסים-אסיאתיים שגידולם ובחירתם נעשים על ידי הטבע, על ידי חיי ציד, עד היום הזה אלו כלבי ציד אמיתיים ורק כלבי ציד אמיתיים משמשים לגידול.

כלבי רוח הם כנראה כלבי הציד הראשונים, והציד נעשה בצורה הטבעית על ידם ללא שימוש בנשק חם הם רודפים אחרי הציד ותופסים אותו, במידה והחיה בריאה היא מצליחה לחמוק מהם. הוכח בניסוי שנעשה בציד ארנבות שכלבי הרוח תופסים בד"כ את הארנבות החלשות והחולות בעוד שהצייד עם הרובה הורג בעיקר ארנבות בריאות (10% מול 80%!).

הציידים בד"כ מחזיקים 2-6 כלבי רוח בביתם, ובניגוד לכלבי צייד אחרים (Gundogs) אי אפשר ללמד את כלבי הרוח את מלאכתם. הם לומדים אותה לבד, מציד לציד, מהתבוננות

בכלבים המיומנים, ומהאינטליגנציה הטבעית שלהם, הם בהחלט חושבים בעצמם ומתכננים את הציד – את המירדף ואת התפיסה.

עונת הציד נמשכת רק 3-6 חודשים בשנה. כלבי הרוח הולכים למרחקים ארוכים, לפעמים עד 15 ק"מ ביום, הם משתמשים בחוש הראיה המפותח שלהם וגם בחוש הריח המפותח לא פחות. הכוח והסיבולת של הגזעים האלו מאפשרים להם לנוע ולעבוד יום אחרי יום.

מזה דורות בעליהם של כלבים אלו הם צייד ערבות עניים שאינם יכולים לספק לכלבים תזונה מיוחדת. וכלבים אלו התרגלו להסתפק במועט. לאדה פונומרב, מגדל ושופט של תערוכות ומבחני ציד מזה 20 שנים, מעיד מנסיונו בתחנת אימון כלבי רוח ליד קורסק בדרום רוסיה, שגרייהאונד זקוק לפי 3 כמות מזון מאשר הורטיה באותם תנאי אימון.

אני יכולה להמשיך ולכתוב על כלבי הנחמדים עוד ועוד, אבל כעת אציג את הגזעים:

הורטיה Hortaya Borzaya

הורטיה פירושו "קצר שיער". זהו כלב הרוח הטאטרי שהוא אביו הקדמוני של הבורזוי של ימינו. ("Psovaya" - פירושו "ארוך שיער"). כפי שאנו יודעים, הקלטים חיו לפני אלפיים שנים בין האוקיאנוס האטלנטי לסין, וגידלו כלבי רוח. הערבות הענקיות בדרום רוסיה ואוקראינה שימשו במשך שנים רבות ביתם של עמים ושבטים נוודים שגידלו כלבי רוח ככלב הציד היחיד. ההורטיה צד בשטח רחב שתחום ממערב על ידי נהר הוולגה, ממזרח על ידי מזרח אוקראינה, מדרום על ידי קווקז וקרים ומצפון על ידי סימברסק, וורוז ובריאנסק.

תודות לשטח העצום הזה, יש להורטיה בסיס גנטי רחב ומספר טיפוסים, כך שיש לגזע זה עתיד מבחינה גידולית.

ב-20 שנים האחרונות עובר ההורטיה צפונה, לערים, אולם בעליהם העירוניים של ההורטיה מנסים לשמר את יכולות הצייד שלו ונטלים חלק בעונת הצייד. הצייד הוא בד"כ של ארנבות, שועלים, אנטילופות קטנות (dzeren, sajga), איילות, חתולי בר ולעיתים נדירות גם זאבים.

פרווה קצרה וקשה עם פרווה תחתית מתאימה היטב למזג האוויר הגשום והקשה בערבות הרוסיות. לפעמים להורטיה יש מעט ניצוי בקצה הזנב ומאחורי הירכיים האחוריות.

ראש ארוך ואלגנטי עם עיניים שקדיות גדולות וכהות, הזרבובית קצרה והגולגולת רחבה מאלו של הבורזוי. ראש ההורטיה נראה כמשולש ארוך ובד"כ יש לו קו עליון ישר. האוזניים עבות וגדולות מוטות לאחור ולעיתים נפולות לצידי הראש. ב מצב ערנות יכול ההורטיה לזקוף את אוזניו. הקו העליון אינו כה מקומר כמו של הבורזוי, הצלעות יותר מעוגלות. ככלל מבנה ההורטיה יותר פרימיטיבי וטבעי מזה של הבורזוי. הוא אינו נראה כמו "בחירת על" כמו הבורזוי, אבל הוא המהיר ביותר בין כלבי הרוח הרוסיים-אסיאתיים, על פי מבחני הצייד.

הצבעים הבסיסיים הם כשל הבורזוי, ולדעתי על פרווה קצרה שילוב הצבעים נארה יפה יותר. גובה השכמה של הזכר הוא 65-75 ס"מ, ושל הנקבה 61-71 ס"מ.

לאור הנסיבות הפוליטיות בברית המועצות לשעבר (מועדוני הכלבנות בערים וצידי הערבות בפריפריה וכו') נכתב תקן הגזע הרשמי רק ב-1951, והוא בוסס על מדידות שנעשו ב-800 כלבים!

עבודה קינולוגית זו נעשתה על ידי שני זואולוגים שהיו גם שופטי כלבים **Mr. Esmont and Mr. Lerche**. כלב ההורטיה הראשון עם תעודת יוחסין מלאה בת 4 דורות נרשם בספר הגידול לכלבי ציד כבר ב-1946. ספר גידול מיוחד זה נפתח במוסקבה ב-1870 ונרשמים בו רק כלבי ציד שעברו מבחני ציד (!). בשנת 2000 הוקם לראשונה מועדון הורטיה לאומי ברוסיה בעיקר לתיאום מידע, שכן עיקר עבודת הגידול נעשית במסגרת מועדוני ציד מקומיים המאוחדים בפדרציה של כלבי ציד (RFOS), הפדרציה היא חלק מהתאחדות הכלבנית הרוסית (RKF).

בורזוי הערבות - Stepnaya Borzaya

לפני 70-100 שנים היו שני סוגים של כלבי רוח עם אוזניים ארוכות נפולות – קרימקה - "Krymka" - באיזור קרים, וגורקה "Gorka" באיזור מרגלות הרי קווקז. שני אזורים אלו נהרסו בתקופת המהפיכה ומלחמת העולם השנייה, וכך לא נשארו הרבה מסוגי כלבי הרוח האלו, בכל זאת שוב הצליחו האדונים אסמונט ולרץ' למדוד כ-600 כלבים וב-1951 לכתוב את תקן הגזע רוסי-אוקראיני זה. גזע זה דומה יותר לאבותי הקדמונים של הבורזוי, אבל עם אוזניים ארוכות ונפולות, הפרווה היא באורך 4-5 ס"מ על הגוף וארוכה בזנב. יש פרווה תחתית. שיער על האוזניים באורך האוזן בלבד. אורך הפרווה וצורת האוזניים היא רצסיבית ועד היום ניתן לקבל גורי סטפניה בהמלטה של הורטיה. גובה השכמה בזכרים 62-70 ס"מ ובנקבות 59-67 ס"מ. די קשה לבנות את הגזע כגזע אחיד בתנאי המקום, אבל התלהבותם של מספר מגדלים נותנת תקווה לעתיד.

טאזי (Tazy)

למי שאינו מומחה – הטאזי הוא הסאלוקי הטבעי מאיזור מרכז אסיה. איזור המחיה של הטאזי מתחיל מנהר הוולגה, מערבה לקזחסטן, אוזבקיסטן וטורקמניסטן. בשנות ה-70 היו 4 טיפוסים שונים לטאזי. היום לאור הנסיבות הפוליטיות והכלכליות הופרדו שטחי הגידול של הגזע בין המדינות השונות, וכל מועדון כלבני לאומי מכריז על הטאזי כעל גזע לאומי שלו... ברוסיה עצמה שני מרכזי גידול קטנים במוסקבה וסנט פטרבורג. הטאזי נבחר לציד אנטילופות (DZEREN), ארנבות, שועלים, בד"כ בשילוב עם נשר מוזהב. הוא מצטייד בציד סנאים ומעולם לא צד זאבים.

הראש יותר משולש, האוזניים יותר ארוכות ומכוסות שיער ארוך, הפרווה קצרה ומשיית. לפעמים יש ניצוי על הזרועות והירכיים. הזנב בד"כ מסתיים בעיגול ולעיתים מנוצה בקצהו. הגוף קצר משל כלבי הרוח שכבר תוארו, והגפיים הקדמיות פחות מזוותות. הצבעים בד"כ שחור, חום עם או בלי סימני טן או לבן. הצבע הלבן בד"כ מנוקד. גובה השכמה של הזכר הוא 60-70 ס"מ, ושל הנקבה 55-65 ס"מ.

טאיגן (Taigan)

כלב רוח גדול וחזק בעל עצמות חזקות מהרמה הקירגיזית – למעלה מ-3000 מטר מעל פני הים. הוא נבחר לציד עזי בר בדרך מיוחדת. הוא צד לבדו, תופס את העז, מנטרל אותה ומתחיל לנבוח לבעליו. זה מגיע ויורה בעז. הטאיגן יכול להחזיק בעז החיה ולהמתין לבעליו שעות רבות. הטאיגן מסוגל להרוג זאב, ובשילוב של נשר מוזהב מיומן בציד שועלים. בד"כ לא משמש לציד ארנבות. לטאיגן גם תכונות שמירה, והוא מגן על בעליו. רק גזע קשוח וחזק כמו הטאיגן יכול לתפוס ולהרוג זאבים. גזע זה אינו מתאים לחיי עיר.

ב-1996 הוכרז הגזע כ"אוצר הלאומי" של קירגיסטן ונאסר על יצואו מחוץ למדינה. אולם בתקופת בריה"מ לשעבר היו מרכזי גידול קטנים במוסקבה וסנט פטרבורג, אלו נבחנו על ידי הקינולוגים של קירגיסטן ונבחרו מספר פרטים מהם ממשיך הגידול, סה"כ כ-30 כלבים במוסקבה. גובה השכמה המינימלי בזכר הוא 65 ס"מ ובנקבה 60 ס"מ. הצבע בהיר או שחור עם או בלי לבן. הפרווה ארוכה על חלקי הגוף התחתונים, אוזניים, צוואר וחלק עליון ואחורי של הרגליים. הזנב מגולגל בקצהו ובד"כ קצר שיער.

לטאיגן דפוסי התנהגות שונים לא ספציפיים – נובח על הצייד, יכולת עבודת ציד עם קול, שומר על בעליו. הקינולוגים בקירגיסטן רואים בו את כלב הרוח הנבחר הראשון ואת אבותיו של האפגאן-האונד.

באקמול Bakmul

זהו למעשה האפגאני הקדום המקורי. הכלבים הראשונים נשלחו לרוסיה בשנות ה-70 כמתנת הממשל הקומוניסטי באפגאניסטן. מספר כלבים הגיע עם אנשי צבא בתקופת המלחמה באפגאניסטן. הכלבים מיוחסים לבית הגידול האפגאני המפורסם "Karizmir" של שליט אפגאניסטן לפני הממשל הקומוניסטי.

התקן נכתב ב-1987 כשהוא מתבסס על כלב טיפוס ' בשם Rad-o-Bark, כרגע יש כ-200 כלבי באקמול ברוסיה.

הצבע המותר הוא רק בהיר. כלבים שחורים נפסלו כ "Taigan typed". לכלבים שיער ארוך יותר על הראש, האוזניים ועל חלקים תחתונים של הגוף ומאחורי הרגליים.

is it such
miniature Irish
Wolfhound

"Wow! Such Great
wikehaired
Doershund !!!"

ד"ר מריקה סטנובוי ,

ילידת מוסקבה , נשואה ואם ל-2 , רופאה וטרינרית , מתגוררת היום בצ'כיה , מגדלת כלבי הורטיה ודקל (מ-1981) . עלתה לישראל ב-1996 עם כלבי דקל שהרשימו בתערוכות , סיימה את המדרשה לכלבנות, וב-2000 עזבה אותנו לטובת צ'כיה, שם חזרה לגדל את אהבתה הראשונה – כלבי ההורטיה. ברוסיה השתתפה בצייד פעיל עם כלביה , והיום היא כבר מתכננת את חופשת הצייד שתעשה עם כלביה הצעירים בחברת ידידיה מתחנת הצייד בדרום רוסיה ליד קורסק. גזע ההורטיה אינו מוכר על ידי ה-FCI , אך ניתן להציגו בתערוכות גדולות במזרח אירופה.

למריקה כשרון מדהים בציור ורישום של הכלבים האהובים עליה, קריקטורות ועוד. שמחנה על האפשרות לפרסם חלק מעבודותיה, בגליון זה ובגליונות הבאים.